

เทศน์เช้า วันที่ ๑ ธันวาคม ๒๕๕๕

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองกวาง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

เราเกิดเป็นมนุษย์พบพุทธศาสนา เวลาสัตว์มันเกิดนะมันก็เป็นสัตว์เหมือนกัน เวลาสัตว์เมื่อก่อนเป็นสัตว์ป่าทั้งนั้น สัตว์ป่ามันอาศัยของมันตามธรรมชาติของมัน มันต้องระแวงระวังภัยของมันนะ เวลามันจะหาอยู่หากินเพราะว่าสัตว์มันล่ามันมี มันเอาสิ่งนั้นเป็นอาหาร เวลาสัตว์กินพืชมันก็สัตว์กินพืชของมัน มันก็ต้องระวังตัวของมัน เห็นไหม นี่เป็นสัตว์ป่า

เวลาเป็นสัตว์บ้านนะ สัตว์บ้านเจ้าของเขาเลี้ยงดูมัน เจ้าของเขาระแวงระวังภัยให้มัน เขาให้อาหารมัน เขาดูแลมัน เวลาเจ็บไข้ได้ป่วยเขาก็พามันไปรักษา นี่เวลาสัตว์มีเจ้าของ มีผู้ดูแลมัน มันรักเจ้านายของมัน เพราะเจ้านายของมันให้ชีวิตมัน ให้อาหารมัน มันจะปกป้องเจ้านายของมัน นั่นคือสัตว์บ้าน เวลาสัตว์ป่ามันอยู่ป่ามันต้องดำรงชีวิตของมัน จะอยู่จะกินมันเป็นความทุกข์ความลำบากไปทั้งนั้นแหละ เพราะอะไร? เพราะสัตว์ สัตว์มันกินโดยธรรมชาติของมัน แต่เราเกิดเป็นมนุษย์ไง เราเกิดเป็นมนุษย์พบพุทธศาสนา

เขาบอกเกิดเป็นมนุษย์พบพุทธศาสนา เราเป็นคนดี เราทำความดีแล้วทำไมต้องนับถือศาสนาด้วย ทำไมต้องนับถือองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าด้วย มนุษย์มันไม่ยอมลงมนุษย์หรือ มนุษย์มันถือว่ามันใหญ่ มันจะอยู่เหนือคนอื่น แต่ถ้ามนุษย์นะจิตใจที่เป็นธรรม เห็นไหม เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกว่า

“ในบรรดาสัตว์ ๒ เท้า องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าประเสริฐที่สุด ประเสริฐที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเอาใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไว้ในอำนาจของตัวเองได้”

เราเอาใจของเราไว้ในอำนาจของตัวเองไม่ได้ เราถึงคิดตามประสาเรา เราก็ทำคุณงามความดีของเรา คุณใจเวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไปศึกษากับเจ้าลัทธิต่างๆ เห็นไหม เขาก็ปฏิญาณตนว่าเป็นศาสดาทั้งนั้นแหละ เป็นศาสดาแต่เขามีคุณธรรมขนาดไหนล่ะ? นี่เวลาองค์

สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าศึกษากับเขาเพราะองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสร้างสมบุญญาริการมา องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าถึงบอกว่ามันใช่หรือไม่ใช่ไง ถ้าไม่ใช่ก็ไม่สนใจ ไม่เชื่อ ไม่ทำตาม

เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามารื้อค้นขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเอง เห็นไหม นี่สัตว์ป่า สัตตะ มาร ผู้ช้อง มารอยู่ในหัวใจมันมีอำนาจเหนือหัวใจดวงนั้น มันเป็นสัตว์ป่า มันกัด มันทำลายคนทุกๆ คนทั้งนั้นแหละ เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าด้วยศีล ด้วยธรรม ด้วยมรรคญาณ ทำลายอวิชา ทำลายพญามารอันนั้น ทำลายความป่าเถื่อนของกิเลส ใจ เวลาความป่าเถื่อนของกิเลสโดนทำลายออกไปจากหัวใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเอาใจดวงนั้นไว้ในอำนาจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เห็นไหม วิมุตตिसุขๆ ใจ

นี่เราบอกเราไม่นับถือองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เราทำคุณงามความดีก็พอ ทำไมต้องนับถือศาสนาด้วย พอนับถือศาสนา ทำไมต้องนับถือ มันว่ามันต่ำต้อยใจ กิเลสมันไม่ยอมฟังใคร กิเลสมันมีอำนาจเหนือมัน มันไม่ยอมต่ำต้อย มันไม่ยอมลงใจใคร มันจะมีอำนาจเหนือหัวใจนั้น เห็นไหม สัตว์ป่า แต่เวลาเราเป็นคนที่มีคุณธรรม มีศีลธรรมจริยธรรม โลกเขาบอกเขาไม่นับถือศาสนาก็ได้ สิ่งที่จะมาขัดเกลาหัวใจ ศิลปวัฒนธรรมมันก็ขับกล่อมหัวใจของคน คนจะนุ่มนวล จะดีงามเพราะว่ามีศิลปะ นี่โลกเขาคิดกันอย่างนั้นใจ

ศิลปะ เห็นไหม วัฒนธรรมประเพณีเขาก็เป็นศิลปะ คุณวัฒนธรรมประเพณีของเรา วัฒนธรรมชาวพุทธนี้สยามเมืองยิ้มๆ สยามเมืองยิ้มมาจากไหนล่ะ? มันก็มาจากวัฒนธรรมของชาวพุทธนี่ใจ ถ้าวัฒนธรรมเขาเอาไปขายฝรั่งใจ สิ่งที่เขาไปขายฝรั่งเห็นไหม นี่ศิลปะ ความที่เป็นวัฒนธรรม เห็นไหม โลกดีและชั่ว เวลาชั่วมันก็เป็นมาร เวลามารนะ ความดีก็ติด ติดดี ติดชั่ว

คนติดดีนี่เราแก้ลำบากนะ คนติดชั่ว เพราะความชั่วใครๆ ก็รู้ว่าเป็นความชั่วใช่ไหม? ทำความชั่วสิ่งนั้นเป็นความชั่ว สิ่งนั้นเป็นความไม่ดี ใครๆ ก็รู้ได้ว่าสิ่งนี้เป็นความไม่ดีใช่ไหม? สิ่งไม่ดีมันก็มีความละเอียดใช่ไหม? เวลาสิ่งใดมันก็แอบทำลักทำชั่วไหมเพราะมันเป็นความชั่ว แต่ถ้าเป็นความดีล่ะ? สิ่งที่เป็นความดีสังคมเขายกย่องสรรเสริญใจ คนนี้เป็นคนดี คนนี้เป็นคนเมตตา โอ้อโฮ มันลอยฟ่องเลยนะ โอ้อโฮ คนนี้เป็นคนดี คนนี้เป็นยอดคนนะ...ตายเปล่า ตายทั้งนั้น

นี่เวลาโลก โลกคิดได้อย่างนั้น บอกทำไมต้องนับถือศาสนาด้วย นับถือศาสนา ศาสนา
นะ คุณงามความดีมันเป็นเครื่องดำเนินใจ เห็นไหม โคนำฝูงๆ โคนี่ฉลาดจะนำฝูงโคนั้นพ้นจาก
วังน้ำวนขึ้นฝั่งนั้นได้ นี่ผลของวิญญูะ เราเกิดเราตายในวิญญูะ เวียนตายเวียนเกิดในวิญญูะ สังคม
เดือดร้อนไหม? เราอยู่ในสังคมมันเบียดเบียนกันไหม? มันมีการกระทบกระทั่งกันไหม? มันมี
ทั้งนั้นแหละ นี่วังน้ำวนๆ ไร เราอยู่ในวังน้ำวนนี้แหละ วนอยู่ในวิญญูะนี้แหละ เวียนตายเวียนเกิด
อยู่ในวิญญูะนี้แหละ ทำคุณงามความดีมันก็ลอยคออยู่ในวังน้ำวนนั้นไง

นี่สิ่งที่วังน้ำวน โคนำฝูงๆ ฝูงโคนั้นอาศัยคุณงามความดี อาศัยความเพียรความวิริยะ
ความอดสาหะ ถ้าไม่มีความเพียรความวิริยะอดสาหะ เราจะพยายามว่ายน้ำออกจากวังน้ำวนได้
อย่างไร? นี่การที่เราจะว่ายน้ำเราต้องทำคุณงามความดี ทำคุณงามความดีของเรา คุณงามความดี
เพื่อจะออกจากวังน้ำวนนั้น ไม่ใช่คุณงามความดีเพื่อจมอยู่วังน้ำวนนั้น ให้วังน้ำวนนั้นดูดลงไปสู่
ก้นแม่น้ำนั้น

ถ้าเรามีคุณงามความดีของเรา นี่นับถือศาสนาๆ ทำไมต้องนับถือศาสนาด้วย? ปัญญาชน
คนรุ่นใหม่พูดอย่างนี้ทั้งนั้นแหละ ทำไมต้องนับถือศาสนาด้วย? ทำดีก็ต้องเป็นความดีอยู่แล้ว ดี
ของกิเลสไร ก็มันดีความดีของมันไงว่ามันดีๆ มันดีมันทันตัวมันเองไหม? แต่ถ้าเรานับถือ
ศาสนา นับถือศาสนา องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าถึงสอนไร สอนเพราะองค์สมเด็จพระ
สัมมาสัมพุทธเจ้าว่า

“ในบรรดาสัตว์ ๒ เท้าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าประเสริฐที่สุด”

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นถึงกษัตริย์นะ นี่เป็นถึงกษัตริย์ เวลาเสียดลระราช
บัลลังก์มา แล้วออกไปประพฤติปฏิบัติกับเขา นี่ไปปฏิบัติกับใครก็แล้วแต่มันพ้นจากทุกข์ได้
ไหม? มันพ้นจากทุกข์ไม่ได้เลย มันพ้นจากทุกข์ไม่ได้เพราะอะไร? เพราะมันไม่เข้ามาสู่ใจ ไม่
เข้ามาสู่จิตไม่เข้ามาแก่ที่ต้นเหตุ มันแก่ที่ปลายเหตุ แก่ที่ความรู้สึกลึกซึ้ง ความรู้สึกลึกซึ้ง
ออกไปจากใจ แล้วออกไปจากใจเขาควบคุมความรู้สึกลึกซึ้งได้ วัฒนธรรมประเพณีไร สำเนียง
ส่อภาษา กิริยาต่อสกุล เขาว่านะ

นี่สิ่งที่มันเป็นมันก็เป็นเรื่องความรู้สึกลึกซึ้งทั้งนั้นแหละ มันเป็นเรื่องปลายเหตุ แต่ถ้า
ต้นเหตุ ความรู้สึกลึกซึ้งมันเกิดมาจากไหน? วัฒนธรรมประเพณี สิ่งที่เกิดมามันเกิดมาจากไหน?
เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสอนให้กำหนดพุทโธ พุทโธ พุทธานุสติ นี่พุทธานุสติ

เพราะอะไร? เพราะมันเคารพตัวมันเองใช่ไหม? ถ้าเราไม่เคารพตัวเราเอง เราจะรู้จักตัวเราเองไหม? สิ่งที่เราบอกเขารักคนนู้น รักคนนี่ เขาบอกเขารักคนอื่นไปหมดเลย แต่ตัวเขาทำตัวเหลวไหลขนาดไหน? ถ้าตัวเขาทำตัวของเขาดีขึ้นมา ใครจะรักใครจะไม่รักมันเรื่องของเขาแล้ว นี่ถ้ามันเคารพตนเองมันก็เท่ากับมีจุดยืนในหัวใจ

ถ้าในหัวใจมีตัวเรา นี่เวลาเราบอกว่าเราทำอะไร เราเป็นลูกเต้าเหล่าาของใคร เราก็ไปดูที่ทะเบียนบ้าน นี่ไปดูที่เลข ๑๓ ตัว แล้วเลข ๑๓ ตัวเวลาตายไปเขาก็จำหน่ายทิ้ง แต่เวลาเรากำหนดพุทธโธ พุทธโธ พุทธานุสติ เวลาจิตสงบเข้ามา ถ้าจิตใครสงบเข้ามามันจะเห็นคุณค่าของอริยทรัพย์นะ คุณค่าของสมาธิธรรม สมาธิธรรม ปัญญาธรรม ถ้าสมาธิธรรมนะเรามีความสุข ความสงบ เรามีความสุขความสงบมันเกิดมาจากไหน? เกิดมาจากใจของเรา

ใจของเรามันสงบระงับ ที่มันทุกข์มันยากกันอยู่นี้มันเป็นความรู้สึกนึกคิด มันไม่ใช่เป็นตัวหัวใจ ถ้าหัวใจตัวพลังงาน แต่ความรู้สึกนึกคิดมันกว้างมาหมดเลย นี่เวลามาร เห็นใหม่ ความที่เป็นสัตว์ป่าในหัวใจ ในหัวใจมันเป็นสัตว์ป่า สัตว์ป่ามันอยู่ในป่าของมัน มันต้องระวังตัวของมัน มันระวังภัยของมัน มันระวังไปหมดเลย นี่มันจะอยู่จะกินหุดาต้องไว มันจะได้กลิ่น กลิ่นของสัตว์นักล่ามามันต้องระวังตัวของมัน มันต้องรักษาชีวิตของมัน

นี่ก็เหมือนกัน จะมีความรู้สึกนึกคิดอะไร จะสิ่งใดๆ ไ้สัตว์ป่า ไ้พญามารนั้นนะ มันทำให้ความรู้สึกนึกคิดนั้นเห็นแก่ตัว ความรู้สึกนึกคิดเห็นแก่ตัวมันเอง เห็นแก่ตัว ความรู้สึกนึกคิดเห็นเข้าข้างตัวนั้นละ ความเข้าข้างตัว ความคิดนั้นแหละการเห็นแก่ตัว ถ้าเข้าข้างตัวเองมันจะเป็นธรรมไหม? แต่ถ้าเรากำหนดพุทธโธ พุทธโธ พุทธโธนี้พุทธานุสติ เห็นใหม่ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าให้เคารพตรงนี้ไง เราเคารพความจริงใจ ไม่เคารพความเชื่อของเราไง นี่เราก็ทำคุณงามความดีแล้ว ทำไมเราต้องนับถือศาสนาด้วย?

คนถามปัญหาเนี่ยเยอะมาก “ทำไมต้องนับถือศาสนาด้วย” นับถือศาสนาเพราะเราตาบอด นับถือศาสนาเพราะจิตใจเราบอด ทั้งๆ ที่เราเป็นชาวพุทธ เราเชื่อองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แต่ทำไมสติเดียวมันเกิด เดียวมันดับ เดียวก็ดี เดียวก็ร้าย ทำไมเกิดตั้งแต่หัวใจของเราได้ เดียวก็ยับยั้งใจเราได้ เดียวเราก็ยับยั้งใจของเราไม่ได้ พอเดียวเวลามันมีกำลังมันคิดค้น มันคิดของมันมันไปของมันเลย แล้วทำไมมันไปของมันล่ะ? อ้าว ก็เอ็งเป็นคนดีใจ ก็ทำความดีแล้วก็จบใจ

ทำไมต้องนับถือศาสนาด้วยล่ะ? ความดีก็ทำความดีของเอ็งไปสิ เอ็งก็เอาใจของเอ็งไว้ในอำนาจของเอ็งสิ ทำไมเอาไม่ได้ล่ะ?

นี่ความดีของกิเลสไง แต่ถ้าเรานับถือศาสนา ศาสนาคือพุทธะ ศาสนาคือพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นแก้วสารพัดนึก เป็นดวงตาของโลก เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะนิพพานนะ พระอานนทร์ร้องไห้ๆ

“ดวงตาของโลกดับแล้ว ดวงตาของโลกดับแล้ว”

เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า นี่เพราะความเข้าใจในใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเอาใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไว้ในอำนาจของตัวเองแล้ว มันถึงเข้าใจความเป็นสัตว์ป่า สัตว์บ้าน ความเป็นสัตว์ป่านั้นคือ มันดึง มันดึงมันไปตามธรรมชาติของมัน ความเป็นสัตว์บ้าน สัตว์บ้านมันจงรักภักดีกับเจ้าของของมัน ถ้าจิตใจเรามีศาสนา เราเคารพศาสนา เราจงรักภักดีต่อแก้วสารพัดนึก พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์

สิ่งนี้องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกไม่ควรทำ สิ่งนี้องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกว่าสิ่งนี้มันจะพาเราไปสู่วิชา พาไปสู่กุศล พาไปสู่ความตกต่ำ สิ่งนี้เราไม่ควรทำ สิ่งนี้เราไม่ควรทำ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าคอยแนะนำ คอยบอกเรา เห็นไหม นี่สัตว์บ้าน สัตว์บ้านมีรัตนตรัย มีแก้วสารพัดนึกไว้คอยปกป้องดูแลใจของเรา ถ้าปกป้องดูแลใจของเรา เราเชื่อใจเราไม่ได้ เราเชื่อกิเลสตัวเราเองไม่ได้

ฉะนั้น เราบอกว่าเราทำคุณงามความดี ความดีเพราะมันเอาแต่ใจมันไง อะไรที่มันพอใจ มันก็ว่าดี อะไรที่มันไม่พอใจมันก็ว่าไม่ดี นี่สิ่งที่มันไม่พอใจคือมันไม่พอใจกิเลสใจ คุณใช้เวลาสัตว์บ้านนะเขาขังมันไว้ เขาดูแลมันไว้ เพื่อความปลอดภัยของมัน แต่มันก็ว่ามันเก่ง มันอยากจะแสดงตัวของมัน มันอยากจะไปหาอาหารของมัน เข้าป่าไปนะนักล่าเอาไปกินหมดเลย เวลาเจ้าของขังมันไว้ ดูแลมันไว้ เพราะมันออกไปนักล่ามันรออยู่ มันรอตะปบอยู่ นักล่ารอตะปบอยู่ มันเอาไปเป็นอาหารของมันนะ แต่สัตว์มันก็อยากไปธรรมชาติของมัน แต่เจ้าของปกป้องมัน

นี่ก็เหมือนกัน ถ้าเราเชื่อองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามีศีล ศีลเป็นเครื่องปกป้อง ศีลเป็นรั้วไม่ให้ใจของเรามันไปตามอำนาจของมัน เวลาเรามี

สมาธิขึ้นมา เห็นไหม เรามีสติมีสมาธิขึ้นมาเพราะมันปกติของใจ จากหัวเข้าไปสู่บ้านของเรา ถ้าเราสร้างบ้านสร้างเรือนเราได้ เห็นไหม สักเวลามันจะไปตามธรรมชาติของมันนะ เขาจะต้องสร้างกรงขังมันไว้เพื่อความปลอดภัยของมัน

ถ้าเรามีศีลเป็นรั้วกันเพื่อไม่ให้หัวใจของเราออกไป ถ้าเรามีสติ มีคำบริกรรมพุทโธ พุทโธ เราจะสร้างบ้านสร้างเรือน สร้างกรงขัง เวลาสัตว์เขาสร้างกรงขัง แต่ทางธรรมบอกว่าเป็นที่พึ่งไง ถ้าใครมีสมาธิ เห็นไหม ใครสร้างบ้านสร้างเรือน มีสมาธิคือสร้างบ้านสร้างเรือน จิตใจมันมีที่พักที่อาศัย มันมีบ้านมีเรือนหลบภัยของมัน หลบแดด หลบฝน หลบพายุ หลบสิ่งต่างๆ ที่จะมากระหน่ำใส่หัวใจดวงนี้ เห็นไหม นี่ถ้าเราสร้างของเราได้เราก็จะมีความสุขของเรา

ความสุขมันเกิดมาจากไหนล่ะ? ความสุขมันเกิดมาเพราะเราเชื่อ เราศรัทธา เราเชื่อในองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เชื่อในพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ แล้วมีหลัก มีการกระทำขึ้นมา แต่ถ้าบอกว่าเราทำความดีๆ ความดีของเราความดีของสัตว์ป่า มันคืนรนของมัน มันโดนนักล่าตะปบไปมันยังไม่เข้าใจเลย มันอยู่ในท้องของนักล่ามันยังว่ามันเก่งๆ อยู่ นั่นนะ เพราะอะไร? เพราะมันเชื่อตัวมันเองไง แต่ถ้าเรามีสติมีปัญหา เห็นไหม เราเชื่อพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ แล้วเราประพฤติปฏิบัติของเราไป แต่ประพฤติปฏิบัติถึงที่สุดแล้วนะ เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกว่า

“ในกาลามสูตรไม่ให้เชื่อใดๆ ทั้งสิ้น ให้เชื่อผลของความจริงที่เกิดขึ้น”

นี่คือปัจจัยตั้ง สันติภูมิจโก ความเชื่อแกกัเลสไม่ได้ แต่ถ้าไม่มีความเชื่อ ไม่มีการศึกษา ไม่มีการค้นคว้า ไม่มีการกระทำ เราจะเอาความจริงมาจากไหน? ความเชื่ออันนี้มันเชื่อขึ้นมาเพื่อค้นคว้าให้มันเป็นความจริงขึ้นมา พอมันเป็นความจริงขึ้นมา เห็นไหม ถ้าเป็นสติก็สติจริงๆ สติมันยับยั้งความคิดได้หมดเลย ถ้าเรามีสมาธิเราก็มีบ้านมีเรือนที่อาศัย ถ้าเรามีปัญญามันขึ้นมาบ้านเรือนนี้ก็แน่นอนจาง สรรพสิ่งในโลกนี้มันแปรปรวนทั้งนั้น จิตใจเราก็แปรปรวน ทุกอย่างก็แปรปรวน ไม่มีสิ่งใดที่จะเป็นที่พึ่งได้จริงๆ แล้วสิ่งที่เป็นที่พึ่งได้จริงมันอยู่ที่ไหน?

ถ้าความเป็นที่พึ่งได้จริง เห็นไหม ปัญญามันหมุนเข้ามาๆ นี้องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่ไม่เชื่อกับเจ้าลัทธิต่างๆ ไม่เชื่อศาสนาต่างๆ ก็เพราะเหตุนี้ไง เพราะเขาไม่มีหลักการ ไม่มีความจริงให้เป็นที่จับต้องได้ไง เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าปฏิบัติขึ้นมา นี่เป็นความจริงที่จับต้องได้ เป็นความจริง เป็นปัจจัยตั้ง เป็นสันติภูมิจโกเกิดขึ้นมาจากหัวใจ แล้วมันจะ

เกิดขึ้นมาได้ยังไงล่ะ? มันเกิดขึ้นมาเพราะเรามีศรัทธามีความเชื่อในองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เรานับถือศาสนาแล้วเราประพฤติปฏิบัติขึ้นมา ขณะที่ประพฤติปฏิบัติขึ้นมามันเกิดความจริงขึ้นมา มันเป็นปัจจัยตั้ง เป็นสันตสิทธินะ

ถ้าทำขึ้นมาแล้วมันเป็นความจริงขึ้นมา ความจริงอันนี้มันเป็นอันเดียวกัน เห็นไหม อันเดียวกันกับองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่เสวยวิมุตติสุข ที่หลุดพ้นไปจากวัฏฏะนี้แล้ว เราทำของเราขึ้นมา ถ้าทำขึ้นมามันจะเป็นความจริงขึ้นมา นี่เราจะเชื่อใครล่ะ? เราจะเชื่อใคร? เราจะเชื่อความเชื่อของเรา เราจะเชื่อความรู้สึกนึกคิดของเรา หรือเราจะเชื่อศีล สมาธิ ปัญญาขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เชื่อแล้วปฏิบัติขึ้นมาได้จริงหรือเปล่า?

ถ้าปฏิบัติขึ้นมาจริงมันเป็นปัจจัยตั้ง เป็นสันตสิทธิโก เห็นไหม นี่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าถึงบอกพระอานนท์ ตอนองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะปรินิพพาน เห็นไหม

“อานนท์ เธอบอกเขานะ อย่างบูชาเราด้วยอามิสเลย”

เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าปรินิพพานนะ เขาเอาดอกไม้ รูป เทียน มกราบ ไหว้บูชาขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามหาศาล องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกว่า

“อานนท์ เธอบอกเขานะ อย่างบูชาเราด้วยอามิสเลย บูชาเราด้วยการประพฤติปฏิบัติเถิด”

จงปฏิบัติบูชาขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ถ้าใครปฏิบัติบูชาขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าก็เท่ากับอุปัฏฐากดูแลหัวใจของตน เพราะพุทธะ ผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบาน ความรู้สึกนึกคิดก็คือกลางหัวใจของเรา ถ้าเราจะปฏิบัติขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเราก็ปฏิบัติหัวใจของเรา ดูแลหัวใจของเราเท่ากับดูแลองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เอวัง